

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestanstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$6.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polijateljju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Igranje z atomsko bombo—II

Zadnji terek smo omenili, da je sovjetska politika, napram vprašanju svetovne kontrole atomske bombe največja sfiga in uganka, katere do danes ni še nihče rešil in je sigurno tudi mi ne bomo. Vendar ji bomo posvetili še nekaj besed, sploh lahko še veliko, kajti od rešitve tega vprašanja zavisi v veliki meri usoda vsega sveta.

Ako pride dan, bodisi v naši dobi ali kdaj pozneje, ko se bodo narodi začeli obispati z atomskimi bombami, tedaj bo res prišel sodni dan, ko bo poginil ne samo kapitalizem, marveč tudi socializem, komunizem in tudi "krščanstvo". Neki visok ameriški oficir (imena se ne spominjam) je nedavno rekel, ako bi bila Amerika imela na Marijskih otokih dovolj velebombnikov tipa B-29 in atomskih bomb, bi bila lahko v 24 urah sesula vsa japonska mesta z več kot 30,000 prebivalcev.

Sigurno je, da v bodoči vojni, ako pride do nje, daljava ne bo imela skoraj nobenega pomena, kajti raketna brezpiplotna, toda precizna veleletala, brzeča v vsemirju po tri tisoč in več milj na uro, bodo v par urah lahko dosegla najoddaljenejša kraja na svetu in "zdumpala" svoje atomske ali bakteriološke bombe na mesta in pokrajine. Sigurno je tudi, da bodo v bodočih desetih letih vse velesile posedovale taka raketna letala.

Amerika, Anglija in gotovo tudi Rusija pridno eksperimentirajo z nemškimi "V-2". Znano je tudi, da je "V-2" že danes podoben —fletaku. Vojaški inženirji in znanstveniki so zadnjič v puščavi Nove Mehike spustili v zrak novega monsterja, ki je dosegel v navpičnem poletu 104 milje daljave. Baže građe tudi nov tip "V-2" s težo 50 ton—raketno letalo, ki bo lahko doseglo v par urah najoddaljenejša točka na zemljevidu.

Naj še omenimo, da delajo na teh eksperimentih nemški znanstveniki in veščaki, katerih je Amerika importirala stotine in prav tako Anglija in Rusija. Zanimivo je to, ko so za Hitlerja gradili raketna letala in druge morilno orožje, so bili—barbari, zdaj so pa —gentleman! ... Povsod: v Ameriki, Rusiji in Angliji. Taka je etika vseh "miroljubnih" držav ... Toda vrnimo se k predmetu.

*

Kot smo že zadnjič rekli, ni ameriška vlada predložila svojega načrta za svetovno kontrolo atomske energije na principu popolne socializacije vlad tega, ker so v Washingtonu nenadoma postali mednarodni socialisti, marveč vlad tega, ker so odgovorni krogi prišli do prepričanja, da se Amerika z ostalim svetom vred lahko obvaruje pred atomskimi bombami le na podlagi učinkovite svetovne kontrole vseh atomske energije. Efektivna kontrola pa je mogoča le na principih popolne mednarodne socializacije vseh sredstev produkcije te energije.

Na drugi strani je Rusija prišla na dan z načrtom, ki določa sklenitev mednarodne pogodbe, ki bi prepovedovala le izdelovanje atomskih bomb—nekaž takega kot je bil Briandov pakt, s katerim so se leta 1927 vse države slovesno "odpovedale" vojni. Med temi podpisnicami so bile tudi Nemčija, Italija in Japonska, kakor tudi Amerika, Anglija in pozneje tudi Rusija.

Za svetovno "kontrolo" atomske energije je Moskva zdaj prišla na dan s predlogom za sličen pakt. Izkušnje zadnjih desetletij pa pokazujejo, da bi tak pakt ne bil vreden papirja, na katerem bi bil spisan. To gotovo vedo tudi v Moskvi. Sigurno tudi nimajo toliko zaupanja v zapadne sile ali v Kitajsko, da bi se naivno postavili na to stališče in mislili, da bi bila taka "kontrola" vredna kaj več kot plikavega oreha.

Ker je več modrih in dobrih kovačev javnega mnenja smatralo, da med ruskim in ameriškim načrtom ni nobenega konflikta, marveč drug drugega izpopolnjujeta, je Gromikov zadnji teden jasno povedal, da je ameriški načrt za Rusijo na vsej črti nesprejemljiv, kajti Rusija je proti ustanovitvi kakšne svetovne atomske avtoritete, proti vsakemu kršenju absolutne (v resnici džungelske) suverenitete posameznih držav, proti mednarodni socializaciji atomske energije, proti mednarodni inspekciji, predvsem pa proti odpravi svetovne pravice v zboru velesil.

Če bi kakšna druga država zavzela tako stališče, bi bila na vsej črti proglašena v Moskvi in izven nje za največjo reakcionarko in ogroževalko svetovnega miru, ker se igra z atomsko bombo. V resnici je taka politika na vsej črti reakcionarna in tudi ne v prilog svetovnega miru, pa naj prihaja iz Moskve, Washingtona, Londona ali pa—Timbukta.

*

Kaj je zadaj za to rusko politiko, je velika uganka. Dežela velike ruske revolucije in sovjeto, pa odklanja najbolj revolucionaren, radikalen in temeljit načrt, ki ga je še kdaj sestavila kakšna vlada za rešitev kakšnega mednarodnega vprašanja! Najbrže so v pravem oni, ki pravijo, da Rusija zavzema to stališče, ker se še ni pogledala v ogromne politične in vojaške implikacije te največje iznajdbe vseh časov in smatra atomsko bombo le za malo več kot navadno novo orožje, ne pa kot nekaj, s čimer se lahko narodi pokončajo.

Drugi vzrok, ki zasenčuje vse drugo, je veliko dejstvo, da Rusija ne zaupa zapadnim državam—najbrže veliko manj kot zapadne sile Rusiji—in smatra, da je nova svetovna vojna nekaj neizogibnega, nekaj, kar ne more preprečiti nobena sila, nobena kontrola atomske energije in logično tudi nobena svetovna organizacija. Zato se tudi sklicuje na džungelsko suverenost, ki v resnici ne vodi drugam kot v oborožene konflikte, kajti odklanja vsako višjo, mednarodno oblast, katere velja le za velike ribe, ne za male narode. Zato se tudi drži svetovne pravice kot klošč kože, kajti svojo zaščito vidi le v tem sredstvu. Ampak ob svetovni pravici ne more biti nobene učinkovite mednarodne kontrole atomske energije, kajti nobena sila s to pravico se ne bo sama sebe obrodila, ako je zasajena kot kršilka mednarodnega pakta.

Mi seveda ne smatramo, da je nova svetovna vojna nekaj neizogibnega. Neizogibna bo le tedaj, ako ostanejo narodi do zob

NEČAKOVO PISMO

Sharon, Pa.—Prejela sem obširno pismo od mojega nečaka Franca Završka iz Šmarja pri Ljubljani. Pismo je zanimivo, ker podaja sliko slovenskih izdajalcev, kateri sedaj tako glasno kriče o "krivici". Pismo se glasi v izteku:

"Draga teta!—Pišete nam, da smo srečni, ker smo preživeli vojno, zlasti še, ker nismo bili na strani naših izdajalcev. O tem bi vam pisal samo to, da za Slovenca, ki je bil res Slovenec, ni bilo nobenega dvoma kako se bo odločil in v katere vrste bo stopil.

Seveda, bilo je dosti zapeljancev, kateri pa se po večini že pokoravajo za svoje grehe. Veste, ne more priti do hujših časov kot so bili med vojno, kajti brat se je boril proti bratu, sin si ni upal povedati očetu kaj misli, kajti kakor hitro so videli, da misli ali celo dela drugače kot oni žele, že te je zmanjkalo, znašel si se v koncentracijskem taborišču, kjer jih je na tisoče pomrlo, ali pa te je čez noč zmanjkalo in edina sled je bila luža krvi ali pa na zidu obešeno znamenje "črne roke".

Veliko bi vam lahko povedale naše reke, ki so naplavile na stotine trupel, temnice in razni zapori, kjer jih je bilo ob močnih gramofonskih zvokih mnogo trpinčenih. Ni ga grča ali gozda, ki ne bi hranil trupel in krvi. Po vsej naši domovini so posejane dragocene žrtve kot zvesti čuvarji naše svobode, zae no pa kot velik spomin nam in našim potomcem, da ne bo nikdar več prišlo do takih časov.

Zločine so delali bolj skrivaj Italijani in domači izdajalci, bolj odkriti pa so bili Nemci. Na vsak način so nas hoteli potlačiti. Na stotisoče okupatorjevih vojakov je večkrat hajkalo na naše borce po gozdovih. Obstreljevali so jih iz aeroplanov in težkimi topovi, toda niso nas uničili, temveč naše vrste so rastle in se množile. Žrtve so ogromne, 1,700,000 oseb od 14 milijonov Jugoslovancev.

Končana je borba, izpolnile so se želje in prerokovanja naših odličnih velikanov kot Prešerna, Cankarja in Zupančiča. Pa tudi naši Američani so nam sledili vsa ta leta. Ni nas pozabil naš veliki rojak Louis Adamič. Saj je pričel akcijo za pomoč našim družinam, ki so bile med vojno hudo prizadete.

Kljub temu, da je bila naša zemlja poteptana, naši domovi porušeni, sedaj zopet vstaja, kajti na delu za obnovo smo vsi. Da vidiš sledove tega razdejavanja, ti ni treba iti daleč, ampak se ozri samo po vasi in vidiš boš požgana poslopja. Šmarje je je precej poškodovano od bombardiranja. Če pa se ozreš po naših dolenskih hribovih, boš našel na stotine porušenih hiš in vasi, kje ni ostal kamen na kamnu.

Taka je slika naše domovine! Nasproti ruševinam pa stoji vere polno ljudstvo, ki obnavlja svoje domove. Do sedaj smo že precej zboljšali, toda pretekla bodo leta, da bo vse popravljeno."

Tako mi je pisal moj nečak Franc Završek, sin moje sestre, katere je bila z vso družino izgnana v koncentracijsko taborišče na Rab. Ko pa je njen mož po kapitulaciji Italije prišel dom, so ga pa nameravali umoriti kot talca. Nekega večera je neki Nemec stopil na mino, ki ga je ubila, nakar so zbrali 25

mož za talce, med njimi tudi moja sestra. K sreči pa jim je ušel in se skrival v gmajni, dokler niso odšli Nemci. Predno so odšli, so požgali 17 poslopij. Sestra piše, da je bil strašen jok, ko so družine prosile za svoje drage.

Danes pretakajo mnogi izdajalci slovenskega naroda krokodilске solze in se štejejo za mučenike. Ti imajo precej zagovornikov tudi v Ameriki. Toda pravilno je, da zadene pravična kazen vse tiste, ki so delali proti svojemu narodu.

Frances Gorence.

VSI NA PIKNIK IZLET: NIŠKIH PROSTOROV SNPJ

Cleveland, O.—V nedeljo, 4. avgusta, se bo vršil velik piknik na izletniških prostorih SNPJ. Ker bo oddan ves preostanek v sklad za zgraditev nove dvorane na farmi SNPJ, apeliramo na vse članstvo v Clevelandu in okolici, da se udeleži v čim večjem številu.

Zabave bo za vse dovolj, za ples pa bo igrala Pintarjeva trojica. Tudi pijače bo na razpolago, kajti mr. Potokar nam je obljubil, da bomo dobili nekaj piva. Za drugo postrežbo bo skrbel odbor, za lačne pa gospodinjinski odsek. Vsi dobro vemo, da so članice tega odseka izvrstne kuharice.

Torej ne pozabite priti v nedeljo, 4. avgusta, na naše prijazne prostore, kjer se boste lahko zabavali v hladni senci. Na naši izletniški farmi je vedno prijetno, zato na gotovo svidenje! John Šorc.

PRISPEVKI ZA OTROŠKO BOLNIŠNICO

Strabane, Pa.—V naši naselbini smo še vedno na delu za naš narod v stari domovini. Za mladinsko bolnišnico v mesecu juniju smo zbrali \$294.05.

Nabiralki Mary Tomsic in Louise Kocjan sta nabrali \$85.65. Darovali so sledeči po \$5: John Progar in žena, John Terčelj in žena, Ignac Tomsic, Joe Bostjanec in žena, John Podboy in žena, Frank Chesnik in žena in James Tomsic. Ostali so darovali manjše vsote.

Mimi Pavcic in Rozi Peternel sta nabrali \$83. Darovali so: Louis Bartol in žena \$10; po \$5: John Kosmač in žena, John in Lillian Opeka, Paul Posega in žena, Viktor Vodišek in žena, Frank Tomsic st. in žena, Joe Koklič st. in žena, Frank Majzel, Frank Senicer in žena in John Koklic. Ostali so darovali manjše vsote.

K. Mavric in Ivanka Krulc sta nabrali \$45.75. Po \$5 so darovali: Mary Kocjan, Anton Kirn in žena, Frank Zele in žena, Joe Krulc in žena in Anton Mavric in žena. Ostali so darovali manjše vsote.

Josephine Kotar in Mary Zupančič sta nabrali \$46.65. Po \$5 so darovali: Joe Zupančič in žena, Frank Mikec in žena, John Chesnik ml., Vinko Peternel in žena in Tony Kotar in žena. Ostali so prispevali manjše vsote.

Mary Zigman je nabrala \$35. Darovali so po \$5: John Zigman in žena, Jacob Pavcic in žena, John Nagoda st. in žena, Anton Lesnikar in žena, Anton Martinčič in žena, Frank Gorup in žena in Michael in Angela Frank. Torej skupni prispevki v mesecu juniju znašajo \$294.05.

Prihodnji mesec bom poročala, kako se bodo odrezala naša društva in organizacije. Želim, da bi spravili skupaj \$2000, do

čim smo \$2000 že prispevali poprej za otroško bolnišnico v Sloveniji. Denar sem poslala v urad SANSa meseca marca t. l.

Res bi bila lepa vsota \$4000 iz tako majhne naselbine kot je naša. Upam, da bomo dosegli to vsoto in morda še več. Naši ljudje se zavedajo potreb naših bratov in sester v stari domovini, radi tega bodo vsi darovali po svojih močeh. V imenu slovenskih bolnih sirot se vsem darovalcem, kakor tudi nabiralkam, najlepše zahvaljujem!

Mary Tomsic, tajnica št. 55 SANSa.

VSI NA JUGOSLOVANSKI DANI

West Allis, Wis.—Organizacija združenih Jugoslovancev bo priredila v nedeljo, 4. avgusta, velik piknik na prostoru Arcadia Inn.

Razumljivo, da ne bo manjkalo nobene stvari in imeli bomo tudi na raznju pečeno jagnjetino; za kar nam jamči pripravljalni odbor, ki se pridno trudi s pripravi.

Na tej priložnosti bomo imeli priliko slišati in videti tajnika jugoslovanskega poslanstva iz Washingtona, D. C., ki bo brez dvoma povedal marsikaj zanimivega za slehernega poštenega Jugoslavana.

Kot govornik bo tudi nastopil naš dobro poznani zagovornik trpinov Vincent Calkar, gl. predsednik SNPJ in gl. blagajnik SANSa. On ima veliko izkušenj in je šel skozi delavsko šolo, katere je imela precej trdo klop. Ni še dolgo časa, ko je bil v Washingtonu glede Trsta in Primorske, zato bo imel tudi on veliko zanimivega povedati, kar bi moralo zanimati slehernega Slovenca oz. Jugoslavana.

Rezervirajte si omenjeni dan in ne zamudite lepe prilike, ki se vam nudi. Torej pridite in ne bo vam žal! Mary Musich.

IZ URADA "BIG" TONYJA

Oakland, Cal.—Zadnje poročilo s potovanja sem pisal v Radleyju, Kansas, pod murglo. Danes bom pa poročal iz domačega urada, namreč da smo doma in je naše potovanje za nekaj časa zaključeno.

Na potovanju sva bila ravno osem tednov. Vrnila sva se brez vsake nezdode. Moj načrt je bil, da jo mahneva proti domu preko države Oklahome po cesti 66, ker je bila huda vročina, so me pa prijatelji pregovorili, da sva jo mahnila po cesti 40 preko države Colorada. Torej program se mi je toliko pokvaril, da se nisem oglasil v Gallupu, New Mexico, in tudi ne v Fontani, za kar mi je zelo žal. Do Fontane imam samo 443 milj in se vidi mo ob priliki.

Iz San Francisca, Cal., je bil na obisku Ernest Vehar in žena. Prejel je telegram, da je

njegova mati hudo bolna. Uredil si je na hitro vse, tako da se je peljal do Kansas Cityja po zraku, v Pittsburgh, Kansas, pa z železnico. Svojo mater je dobil v bolnišnici. Boleha na srčni bolezni, sedaj se pa nahaja doma v domači oskrbi. Ker smo si bili sosedje pri Rugljevih, smo se dogovorili, da se lahko z nama popeljeta nazaj v Californijo, namesto z železnico. Oba sta bila zadovoljna. Dogovorjeno, storjeno. Zasedli smo našo "Lizo", dne 24. jul. ob eni popoldne v vozili zapadno iz Girarda, Kansas, v hudi vročini.

Precej časa smo vozili po slabi cesti, predno smo prišli na cesto U. S. 40. Vozili smo samo podnevi. Dne 27. julija ob 4. uri popoldne smo dospeli domov. Prevozili smo iz Radleyja, Kansas, do Oaklanda, Cal., 1917 milj brez vsake nezdode. Prijeto je iti med prijatelje, ampak lepo je biti zopet doma. Lepa hvala vsem za gostoljubni sprejem! Opis našega potovanja pa pride enkrat pozneje. Pozdrav vsem čitateljem tega lista!

Anton Tomič.

KJE JE

Joseph Sumers ali Sommers, ki je pred leti bival v So. Chicago, 4179 Emerald ave. Za njim poizveduje njegova nečakinja Mici Klun, stanujoča v Ljubljani. Morebitne informacije naj se sporočijo v gl. urad SNPJ. F. A. Vider, gl. tajnik.

SEJA PODRUŽNICE 108 SANSa

Detroit, Mich.—Želim sporočiti članstvu podružnice 108 SANSa, da se bo vršila redna mesečna seja v nedeljo, 4. avgusta, začetek ob pol treh popoldne v Slovenskem delavskem domu na 437 South Livernois.

Na sejo ste vabljeni vsi, da boste slišali poročilo o skupnem pikniku, kateri se je vršil 21. julija v Welcome parku. Glavni govornik je bil Stane Kraševac, ki je jugoslovanski zastopnik pri organizaciji UNRRA, toda njegov nastop je pokvaril velik navliv.

Stane Kraševac je mož naprednega in demokratičnega duha, zato rečem, če bi druge države poslane na mirovne konference take moke kot je on, potem bi gotovo zavladala prava demokracija po vsem svetu, zato pa bi bilo lahko popraviti krivice onim, ki so šli skozi toliko gorja in muk. Toda na žalost je še veliko takih državnikov po svetu, ki gledajo v prvi vrsti za \$ in da bi Rim gospodaril svetu ter ga držal v suženjstvu.

Evropski kontinent se je po večini rešil teh pijavk, posebno v Jugoslaviji, zato je naša jugoslovanskemu narodu do skorajšnjega okrevanja. Da, dolžni smo

"Kaj pa ti buliš nekam nino, kakor da bi bil sli?" me je vprašal kaplani en stresel za ramo. Tak se prestrašil, da sem takoj til nekaj toplega pod Mogoče je vedel iz lastne nje, kaj se mi je zgodilo me ni več nadlegoval, sem mu še danes hvala le bolj, ker moj težki problem ni bil rešen in sem kar bulil v praznino.

Spoznal sem, da ne bom kos težki nalogi, zato sem nil, da bom vprašal za jo la svojo mater, kakor hitro dem domov. Ona je morda na in mi bo z veseljem po la vso skrivnost in zaga Sicer pa je ni bilo treba šati, kajti ko sem dospel do je takoj vedela, da mi nekega leži na moji mlači Potegnila me je k sebi, po na svoja kolena, me globoko gledala v oči in skrbno v la, kaj se mi je zgodilo, moje? Po teh besedah je srce postalo mehko kakor Potem pa ni videla samo skrbi, ampak tudi solze, je tudi njo ganilo in po sem jo spoznal, da se tu godi kot meni.

"Govori, dete, povej mi, kdo te je tako žalil?" lila v me. Jecljaje, sem je težko razumela, sem kril svojo skrivnost. Na la se je dobrohotno in nje (Dalje na 1. strani)

Glasovi iz naših naselbin

Slika La Paza, glavnega mesta Bolivije, kjer so študentje in delavci uprizorili revolucijo proti Villarroelovi diktaturi in obsešili diktatorja na cestni svetilnik. V revoluciji je padlo okrog tisoč oseb, dva tisoč pa je bilo ranjenih. Najnovejša poročila govore, da kujejo fašisti kontrarevolucije.

Vesti iz nove, prerojene Slovenije in Jugoslavije

Razmišljanja

Ljubljana, v maju.

Na zadnjem potovanju me je napeljal pot tudi v Apako dolino, kjer sem si v Črncih ogledal čudovito lepo graščino, ki je bila pred osvoboditvijo last velikega bogataša.

V to graščino bo naša ljudska država naselila nekdanje "občin-ke reveže" mariborskega okrožja. Že so prispeli prvi gostje.

Novemu domu sicer še marsikaj primanjkuje, vendar te reči ne naberajo. Ne bo dolgo, pa bo tam rezeval vsaj pod večer življenjske, zasijalo toplo sonce. Ti-ko sonce, ki bi že zdavnaj sijalo po vsem svetu, ko bi lepa beseda ljubljani do bližnjega ne bila ostala skrozi dvatisoč let le — be-
da.

Ko je potem priložnost nanesla, da sem videl še nekdanji dom občin-kih revežev — temno, hladno, zatohlo podrtijo — se mi je zdela sama od sebe pest nad-
stani, ki bi nas hoteli zapeljati v
pet sem nazaj.

Tudi danes gre sušljanje po
vseh... vera je v nevarnosti,
kajti bodo vzeli, davki vas bo-
do do kosti obžirali, vojna bo. In
ne te laži in klevete prihajajo
od tam, kjer učijo, da
je resnica in ljubezen do bližnje-
ga le v njihovih kasah doma.
Dolgo že traja ta sleparija, za-
kaj, kot za zaveso, graščina
in drugi izumetniki, na tlačan-
skih hrbtih zidali graščine.

Takrat je bilo vse prav. Kmet
na bobno, borci za pravice v je-
lah, lakote, kuge, tlaka graščaku
na kapitalu — vse to je bilo v
du in prav in krščansko.

Za današnji čas pa pravijo, da
je brezbožen zato, ker postaja
brezben do bližnjega — živa res-
nica, graščina pa last "občin-
kih revežev". To mi je pove-
la graščina v Črncih.

Teh temeljnih reči ne smemo
nikoli pozabiti, tudi če nas tre-
tajo kakke težave in nerednosti
v življenju. Zakaj te sled-
je bodo prešle, ker bo iz dneva
v dan naša budnost večja, prava
odločena volja pa odločnejša in
trajnejša. Tisti temelji pa, na ka-
re zidamo, bodo ostali: država
delavcev in kmetov, kraljestvo
miru in ljubezni na zemlji.

Ni še daleč za nami žalostna
preteklost. — Marsikateri se
ne drži kot smola in mu ne da,
da ne bi s stariji očmi gledal na
vse reči. — Često še nehote vi-
dimo v svoji državi stega sovražnika,
ki mu je bila nekdanja, katero
so vladali bankirji in generali.
Ta gre mu v glavo, da komprij,
da je dal odkupni komisiji, ne
da gradil palače čaršiji, temveč
da pomagal kmetu v Bosni, Voj-
vodini, Makedoniji. Tudi nad
vse uredbi o oddaji pridelkov
in splošne in zagodnja, ker še
ni polne prostosti.

Ne vidi pa, da bi taka prostost
prinesla kvečjemu trenutno ko-
rumpcijo, prav gotovo pa trajno ško-
do. Ker, kaj pomeni uredba o
oddaji po domače? — Pomaga-
je si med seboj, kmet delavcu,
premožni revnejšim, Slovenci
Makedoncem, ker smo vsi bratje,
povezani na življenje in smrt.
To hoče uredba in to noče, da se
ne bi spet razpasle lisice v člo-
veški podobi.

In kar velja, tudi velja za dav-
ke. Od vseh koncev kriči potreba
in hoče pomoči. Že pred vojno
ni bil naš delovni človek bogat,
revščina mu je bila najbolj re-
šenje. Sedaj pa odštedi od te
nekdanje revščine nekaj sto mi-
liard vojne škode in premisliti, da
je treba najmanj toliko milijard,
da pridemo vsaj na staro stanje.
Le verjemite, da bi vsakega
kmalu zabolela glava, ko bi mo-
rali tako obnovi stati na čelu.
Veljati temu smo pa že toliko
stare, da govorimo o čudežih
in obnove.

Od države terjaja, da postavi
povsem nove, da požene žele-
znice in tovarne, da da zadost-
no kredite, redne podpore in
kaj še vse, ne vprašuje

pa, odkod naj vzame, ko ti gre
dinar tako težko iz rok.

Danes nam ne sme biti glavno
vprašanje, ali mi bo ostal dinar
več ali manj v žepu. Dinar, ki
ga boš dal, bo vrgele velike obre-
sti, saj že pri obnovi vidimo, ka-
ko iz vsakega posojenega dinar-
ja raste skoraj 6 dinarjev novega
ljudskega premoženja.

Danes gre za to, da postavimo
ljudsko državo krepko na noge,
tako trdno, da nas ne bodo niko-
li več banke dražbale, fašisti z
grunтов podili — skratka, da u-
trdimo oblast miroljubnega ljud-
stva. Za te stvari gre boj, ne le
pri nas, temveč po vsem svetu.

Dosti stare dediščine smo še
privlekli v novi čas. Koliko laže
bi bilo, ko bi imeli za nove na-
črte in na novi oblasti vselej tu-
di nove ljudi. Ljudi, ki jih ne
bi gnala častihlepnost, sebičnost,
brezčutnost do ljudstva — ker
tudi take še najdemo med seboj.
Tak plevel duši rast naša mlade
setve. Odbija množice, ki še ni-
so povsem spoznale, da je v njih-
ovih rokah oblast, da pomete
vse, kar ne najde za pravo.

V največ primerih pa redimo
ta plevel sami, s potuhnjenostjo,
ki si ne upa z besedo na dan, z
nepravno ponižnostjo, ki je, vsa
ne srečna, ker ne čuti jarma na
vratu. Ni čuda, da se med tako
rajo hitro znajdejo razni samo-
zavanci in paše.

V Gornji Radgoni sem zvedel
za naslednjo zgodbo, za katero
ne bom trdil, da je večje velja-
ve, ki pa je dobro pokaže na na-
šo poglavitno slabost. Gre za
vinčarja, ki mu je agrarna re-
forma podelila vinograd, last-
nekega kulturnobundovca in veli-
kega fašista. Vsak bi mislil, da
se je revež, po dolgih mraku
vendar enkrat zasvitilo, da bo
zdaj svobodno "gospodsko" zadi-
hal. Pa se motite! Revež še
dandanes piše dan za dnevom
točno vse izdatke, vse delovne
ure, da jih bo lahko pokazal svo-
jemu gospodarju, če bi se le še
povrnili. — Kar velja zanj, velja
v veliki meri za nas vse. Ni
nam še prešlo v kri in meso, da
smo resnični gospodarji na svoji
zemlji, da smo nosilci oblasti, da
je ni oblasti, razen ljudstva. Vse
preveč hlapcev je še med nami.

Po moji sodbi je namreč hla-
pec vsak, ki se da uloviti od ti-
stih bedasti govoric, ki jih tro-
sijo zakleti sovražniki ljudske
države. Hlapec je, ki verjame
svojim nekdanjim izumalcem,
ki mu lažejo, da bodo davki v
naši državi vse požrli, da bo da-
vek na okno, kokoši, na vsako
kolo in bogvedi na kaj še vse.

Ne bi govoril o teh lažeh, če
ne bi zapazil, da prečesto prihaj-
ajo od tiste strani, ki bi bila v
prvi vrsti klicana, da gradi "kra-
ljestvo božje na zemlji."

Tako kot v tistih časih, ko je
vsak, ki je volil njihovo stranko
"segel v Jezusovo srce" (tako so
agitali pri volitvah), jim tudi
danes ni nobena verska svetinja

toliko visoka, da je ne bi vlačili
v umazano politiko. Celo za po-
mladansko sušo so obdžili ljud-
sko oblast! Če nas bodo tudi za-
dež, še ni znano.

Krivič bi delal, če bi trdil, da
so vsi med njimi taki. Povedati
pa je treba, da grede nekateri že
prav do roba človeške potrpež-
ljivosti.

Vendar je naše ljudstvo toliko
verno, da loči pravega pastirja
od farizeja. Slejkoprej bodo tu-
di zadnji spoznali, da so mnogi
naši templji polni sejmarjev, ki
jih je Jezus nekdo z bičem na-
gnal iz svetišča.

Take sence ne morejo zate-
niti naše vere. Pri vsej trdnje-
vi poti, ki jo je mnogokrat hodi-
velj vendar neomajno resnica:
da se tu pri nas uresničuje lju-
bezen do bližnjega, pravica med
ljudmi, sočutje do slabotnih in
trpečih.

V tej veri me je utrdil tudi
obisk v Črncih, nekdanji grašči-
ni, ki je zdaj dom naših onemo-
glih starev in stark.

— Po Kmečkem glasu.

Koncert mladine v Domžalah

Preteklo nedeljo je priredila v
prvomajskem tekmovalstvu naša
mladina koncert, ki je pokazal,
na kako visoki stopnji glasbe so
naši mladi glasbeniki. Že s prvo
točko so osvojili srca občinstva.
Zbor 20 harmonikarjev je dovr-
šeno odigral venček narodnih
pesmi; ljubeč je bil nastop tria.
Človek bi jim komaj prisodil, da
znajo držati harmoniko v rokah,
pa so tako zanosno igrali korča-
nico pionirjev in še nekaj na-
rodnih. Orkestru sicer manjka
še pihal, vendar pa je že doka-
zal pravo umetniško višino.
Mojstrsko se je odrezal harmo-
nikar Janez Kuhar. Koncert je
obsegal izbrana dela slovenskih
skladateljev in je žel splošno do-
bovanje. — Dohodke priredit-
ve smo namenili obnovi Kul-
turnega društva Domžale.

Se nekaj bi pripomnili k temu
koncertu. V Domžalah kakor
po drugih naših krajih se je raz-
pasla navada, da mora biti po
vsaki prireditvi ples in veselja-
čenje. Ali bi ne odpravili hrup-
nih zabav po prireditvah, ki le
zmanjšajo moralni uspeh kul-
turnih prireditev? Nismo proti
zdravemu razvedrilu, vendar pa
naj ne bodo plesi v zvezi s kul-
turnimi prireditvami.

Pogačnik.

V Kičevem v Makedoniji so obnovljali ceste

V Kičevem in kičevskem okra-
ju so tedenski načrt za obnovo
cest izpolnili v treh dneh. De-
lalo je okrog 1380 ljudi, material
so prevažali s 58 vozovi. Tretji
dan je delalo na državni cesti
Skopje-Tetovo 270 ljudi s 30 vo-
zovi, na cesti Tetovo-Kačani 250
ljudi z 97 vozovi in na cesti De-
ver-Danište je delalo zadnji dan
76 ljudi, ki so naredili 680 delov-
nih ur. Komisija za gradnje iz
Skopja, ki je pregledala storje-
na dela, je ljudstvu izrekla svoje
priznanje.

V Prosveti so dnevne svetlo- ne in delavke vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Prehranjevalni in oblačilni 13-člansko družino ni v današnji dragini noben špas za krušnega očeta. Tako pravi tudi Arthur Griser, član unije električnih in strojnih delavcev CIO. V šestih letih so se družini štirikrat rodili dvojčki.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

je postal bolj resen. Dejala mi
je, če ni hujšega kot to, potem
se naj kar potolažim, ker mi bo
povedala vse, kar želim. Po teh
besedah so se mi takoj ustavile
solze in ko je videla, da sem se
pomiril, je podvzela besedo:

"Kar si danes slisal v šoli, je
deloma resnica, ampak vedi, da
ne moreš tja gori živ, temveč
boš moral poprej umreti."

"Umreti?" sem ponovil zanj-
nato, nato pa zdrnil raz njenih kolen.
Še je govorila, a jaz je nisem po-
slušal, kajti tedaj sem zadosti
vedel, umreti pa me ni prav nič
veselilo, kakor me še danes ne,
pa čeprav gori zraste grmovje.

Po tistem kapar ni več pra-
vil o tistih lepih loviščih, ko pa
je šla moja šola h koncu, sem
se pa spomnil njegovega nauka.

Anton Kebe.

Življenje in delo v Sovjetski zvezi

V pokrajinah s subtropskim podnebjem

A. Vekaler

Ob obali Črnega morja od me-
sta Soči do turške meje leži sovj-
jetska republika Gruzija. Viso-
ke planine Kavkaza jo varujejo
pred hladnimi cikloni, ki vejejo
s severnega Kavkaza, a morje
prinaša z juga tople struje. Za-
to imajo na obali Črnega morja
zelo toplo poletje, toplo jesen in
milo zimo. Obala ima subtrop-
sko podnebje. Rastline so ved-
no zelene.

Prej je bilo v Gruziji kame-
nje in rodovitna zemlja. Stali
so neprehodni gozdovi, pridelo-
vali pa so le koruzo, fižol in tra-
ve. Naravna bogastva dežele,
ki je bila zaostala carska pokra-
jina na robu države, so bila mr-
tev kapital, kmetijstvo pa je bilo
na najnižji stopnji.

Sovjetska oblast je preuredila
ta kraj sonca, toplote in svetlo-
be. Orača poudine je zamenjal
kolektiv, leseni plug pa je na-
domestil traktor.

V republiko so uvedli novo
subtropsko kmetijstvo. V Gru-
ziji so začeli gojiti mnoge tuje
rastline. Pripeljali so jih tja iz
raznih krajev sveta: iz Ameri-
ke, Avstralije, Afrike, Kitajske,
Japonske, Italije, Španije, Tur-
čije in Irana. Tu so osredoto-
čene najboljše rastline subtrop-
skega pasu, rastline, ki dajejo
vlakna, eterična olja, zdravila,
barve, lake itd.

V stari Rusiji so uvažali čaj
preko pušave Gobi iz oddalje-
ne Kitajske. Zdaj rastejo v Gru-
ziji milijoni čajnih grmov. Gru-
zija je postala sovjetski Cejlon.
V 15 letih so nastale ogromne
plantaže. Dežela dobiva iz njih
vsako leto na desetstisoče ton ča-
ja. Za gojenje čaja so se zavze-
li selekcionisti, fiziologi, bioko-
miki, geologi, tehnologi in drugi
znanstveniki. Njihovemu dol-
goletnemu delu se je treba za-
hvaliti, da je bilo mogoče v
drugačnih podnebnih razmerah
vzgojiti takšne vrste čaja, ki ra-
stejo na Kitajskem, na Cejlonu
in v Indiji. S hibridizacijo in
selekcijo indijskih ter kitajskih
vrst so sovjetski selektorji us-
tvarili nove dragocene vrste ča-

Želel sem, da bi imel nekaj po-
dobnega, ampak ne tam gori,
temveč tukaj. To je bilo takrat,
ko sem vedel, da je rada v moji
družbi neka svetlolasa součenka.
Tedaj bi z veseljem dal vso mo-
jo posest tam gori za najrevnej-
šo bajto tu dol. Moja mati je
sicer imela nekaj posestva, am-
pak jaz nisem mogel upati, da bi
ga dobil, ker se je božji blago-
slov oglašil v naši hiši že trikrat
pred menoj. Čez nekaj let pa
sem prišel na to stran velike
luže. Kako je z njo, ne morem
povedati, pa tudi polzvedoval ne
bom, kajti nočem si kvariti spo-
minov iz šolskih let.

Naj še omenim, da je naše
društvo št. 145 SNPJ sklenilo na
zadnji seji, da pobiramo v tu-
kajšnji okolici prispevke za ot-
roško bolnišnico. To nalogo je me-
ni poverilo in nabral sem \$60.
Imen darovalcev danes ne bom
objavil, ker vem, da bo to storil
SANS.

NAVODILA ZA VARNO POŠILJANJE ZAVOJEV V EVROPO

Marsikdo, ki je skušal poslati svojim sorodnikom ali pa znan-
cem darilni paket, je imel pri tem smolo — bodisi, da so bile stvari
v zavoju zamenjane ali pa pošiljaka sploh ni bila dostavljena
naslovniku; morda zavoj tudi ni bil zadostno zavarovan, da bi
bil obvarovan pred iztiki in zgubo med vožnjo. V odgovor na
mnoga vprašanja ter pritožbe
glede tega je organizacija Better
Business Bureau of New York
izdala sedaj nekaj navodil, ki
bodo znatno marsikomu poma-
gala in služila v dobro pri po-
šiljanju paketov v Evropo.

Urad predvsem svetuje lju-
dem, ki pošiljajo pakete, da se
obrnejo samo na zanesljive
tvrdke ali trgovine, ki se s tem
bavijo. Nekatere družbe ogla-
šajo in vabijo ljudi, naj potom
njih pošiljajo pakete na podlagi
njih domače zvenečega imena
in ker se pogosto že to samo na
sebi vzame za zagotovilo, da je
tvrdka vredna zaupanja, si po-
šiljatelj najprej predstavlja, da
taka tvrdka krije vso deželo, v
katero pravi, da pošilja zavoj.
Zopet druge tvrdke so si nade-
le imena, ki sličejo starim ame-
riškim trgovskim ali prometnim
družbam. Ali Urad za boljši
business pravi, da na imena in
slično ni gledati. Zato pa daje
naslednja navodila za one, ki
pošiljajo pakete:

1) Zahtevajte potrdilo (re-
ceipt) za vsak zavoj.
2) Zahtevajte, da prejemnik
zavoja podpiše izvirno ali dupli-
katno potrdilo, katero naj bo po-
tem poslano vam.
3) Ne zanesite se na ustmene
izjave in oglašje ali cirkularje
glejte, da dobite v roke pisane
potrdila. Ako se vam obljublja
da bo paket dostavljen narav-
nost na dom naslovljenca, tedaj
se prepričajte, če stoji tako za-
pisano tudi na vašem potrdilu
pisnemem dogovoru ali kar že
krije vašo pošiljko.

4) Nekatere družbe obljubijo
dostaviti paket samo do skladi-
šča v luki gotove dežele. Na-
slovljenec s tem obveščen, da
imajo pošiljko v tem in tem
skladišču. Poskrbeti morajo po-
tem sami, da zavoj spravijo iz
skladišča domov. Nekatere
družbe v svojih oglašjih to jasno
povedo, dočim druge izjavljajo,
da dostavljajo zavoj na "doma-
či praz naslovljenca," a v resni-
ci dostavijo pošiljke le do pre-
kladnega skladišča. (To je upo-
stevati pri paketih, poslanih pre-
ko raznih družb.)

5) Zahtevajte polno potrdilo
za vse, kar se vam v zvezi s po-
šiljko zaračuna, tudi za obljub-
ljeno dostavo zavoja na "doma-
či praz naslovljenca." Nekatere
družbe imajo namreč preko
morja agente, ki zahtevajo do-
datno plačilo za dostavo od skladi-
šča na naslov onega, kateremu
je zavoj poslan. Potrdilo v va-
jih rokah bi te vrste postopaj
kaj kmalu zaustavilo, obenem
pa morete s potrdilom dobiti na-
zaj, kar so zaračunali tam prek-
vašim sorodnikom in jim denar
vrniti. Pomnite vedno, da prvi
stvar pri pošiljanju paketov je
poštenost tvrdke ali družbe, ka-
tera ima dostaviti vaš dar sorod-
niku, znanu ali prijatelju. Ta
družba mora biti odgovorna za
dostavo zavojev od pristojne lu-
ke do naslovov onih, katerim se
zavoji namenjeni.

6) Glejte, da je na potrdilu
označeno, kdaj bo zavoj dostav-
ljen. Zahtevajte, da vam nave-
dejo čas v mesecih. Ko ta čas
poteče, lahko zahtevate, da se
vam izplača zavarovalnina za
zavoj. So družbe, ki enostavno
obljubijo, da bo zavoj dostav-
ljen priložni kmalu. Ali ako za-
htevate, da vam zapišejo na po-
trdilo določen čas, tedaj morete
predložiti zahtevo za izplačilo
zavarovalnine paketa, ne da bi
vam bilo treba voditi z družbo
argumente, kako daleč sega oz-
načba "priložni kmalu".

7) Ne bojte se vprašati, kaj
krije zavarovalnina, ki jo plača-
te za zavoj in do kje ima ve-
ljavo — proti stikačem? Proti
pokvarjenju? Proti tatvini? Ne-

ktere zavarovalnine krijejo sa-
mo pokvarjenje blaga ali jestvin
med potjo po morju. Druge sa-
mo do pristojnega skladišča, če
se zavoj zgubi od tam naprej,
je zguba vaša. Zato bodite zelo
natančni in pregledajte, kaj pot-
dilo ali pisan dogovor v tem po-
gledu določa. Pogledajte tudi, ko
je zavarovan, vi ali družba? Ako
je družba, tedaj taka druž-
ba recimo lahko preneha poslo-
vati in vi se obrišete pod nos
za izplačitev zavarovalnine za
izgubljen zavoj ali zavoje. Pom-
nite torej, da je vse, kar je za-
pisano na potrdilu važno!

8) Nikar ne dovolite, da vam
nadomestijo naročene stvari z
drugimi. To vodi v škodovanje.
Predvsem potem nimate več pri-
vilegija zbirati jestvin za zavoj,
ampak to enostavno stori za vas
družba. Lahko se torej zgodi,
da se naloži cenejše produkte
kot ste jih naročili, ali pa take,
ki niso zaželjivi oziroma enako pri-
merni kot oni, ki ste jih prvot-
no sami naročili in plačali. Bolj-
še je na vsak način, da se ne
daje družbi dovoljenja preme-
njati stvari po svoji volji, ra-
ven v slučaju, da gotovih jest-
vin ali potrebščin, ki ste jih na-
ročili, nimajo na rokah; v tem
slučaju pa naj vas vprašajo s
im naj nadomestijo stvari, kj-
lih nimajo v zalogi ali jih tre-
notno ne morejo dobiti.

9) Priporočljivo bi bilo, da
loženete cene živili, naročenih
za zavoj, v prodaji na drobno.
Znabiti tako pridete do zaključ-
ka, da si prihranite denar, če
pošljete zavoj sami po pošti.

10) Ako pošiljate zavoj za sa-
mi, ne pozabite priložiti par de-
katesnih stvari, kajti tudi glad-
ni ljudje se vzdržujejo, ako do-
be za spremembo kaj različnega
v dnevi prehrani — vaš zavoj
jim lahko nudi to. Napolnite
slednji prostorček v zavoju na
ta način, da potisnete med pred-
met, ki ne zavzema prostora
kompaktno, razne drobnarije,
kot rutice, moške in ženske no-
zavice, spodnje perilo za moške,
"enake in otroke, ter različne
naniše kose obleke in sukanca.
Vsega tega je ljudem v Evropi
treba, ker tam takih potrebščin
brimanjkuje.

11) Pojdite na poštni urad in
se prepričajte glede teže in ob-
sega zavoja, ki ga lahko pošljete
/ to ali ono deželo. Je namreč
razlika v tem za različne dežele.
V Jugoslavijo odnosno v Slove-
nijo se more poslati po pošti 11
untov teške pakete, dolžina in
širina ne sme obsegati več kot
72 palcev. Na paket napišite
oznabo G. L. V. kar pomeni:
General License Victory; poleg
tega napišite tudi: Gift Parcel
— Darilo. To pove ameriškim in
jugoslovanskim carinarskim ob-
lastim, da pošiljate sorodniku,
znanu ali prijatelju dar in tako
prejemnik zavoja ne bo plačal
carine za paket. Naša pošta tu-
jaj računa približno \$1.83 za
najst funtov težak paket.

12) Končno, pišite svojim pri-
ateljem in drugim, ki jim po-
šljete zavoj. Navedite poslane
stvari. Recite jim, naj pišejo
nazaj, kaj so prejeli v zavoju.
Na ta način lahko doženete, če
je bilo "dostavljeno vse, kar ste
poslali, pa bilo to po pošti ali
pa potom kake družbe ali tvrd-
ke, ki pošilja pakete. S tem se
sami zavarujete proti zgublja-
nju poslanih stvari, ker stvar
enostavno lahko prijavite druž-
bi ali pa pristojnim poštnim ob-
lastim, oziroma lahko obvestite va-
še sorodnike, kateri naj svojim
poštnim oblastim povedo, da so
bile stvari pobrane iz zavojev.
Le na ta način je mogoče pre-
prečiti krađenje iz zavojev in
izmikanje zavojev samih. Paž-
nja se mora pričeti pri pošilja-
telju samemu, ki naj skrbi, da
ne nasade vsakemu oglašju, pač
pa naj se prepriča, če je družba
res poštena in odgovorna. Kdor
pa pošilja po pošti, naj istotako
gleda, da napravi čitljiv in pra-
vilen naslov, da istega napiše na
par mestih na zavoju ter da
zavoj dobro zavije in omota z
vrvice ali na zašije v močno
blago. — FLIS.

Povest
SPISAL DR. IVAN TAVČAR

by narcotic